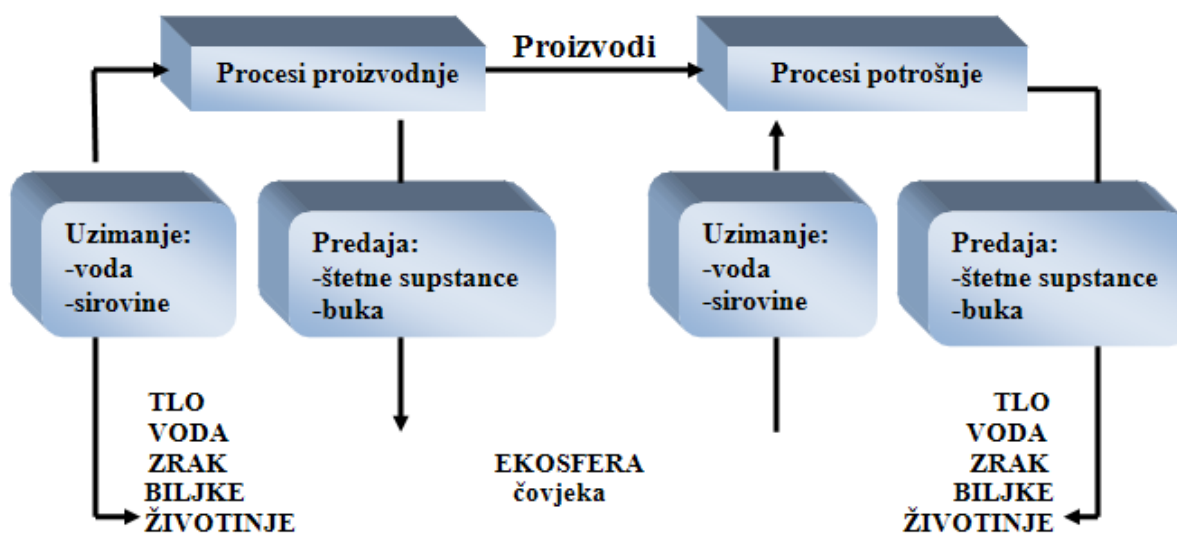

1. UVOD

Čovjek svojim djelatnostima mjenja prirodnu okolinu kako u kvalitetnom, tako i u kvantitativnom pogledu. Za ishranu, stanovanje, proizvodnju energije, proizvodnju raznih dobara, rekreativne i druge aktivnosti čovjek koristi iz ekosfere vodu, tlo i zraka, te ih nakon upotrebe ponovo vraća onečišćene u ekosferu, odnosno opterećene raznim štetnim supstancama. Na ovaj način dolazi do zagađenja, odnosno opterećenja osnovnih elemenata okoliša – vode (površinske i podzemne), tla, zraka kao i biljnog i životinjskog svijeta.

Slika 1. Međusobni odnosi procesa proizvodnje i/ili potrošnje i ekosfere čovjeka

Sva opterećenja koja se vraćaju u ekosferu dolaze u većoj ili manjoj mjeri natrag čovjeku kroz lanac ishrane, pošto je čovjek posljednja karika u lancu ishrane. U cilju zaštite ekosfere čovjeka, odnosno svih komponenti životne sredine (vode, tla, zraka, biljnog i životinjskog svijeta, predjela, izgrađenog okoliša i dr.) politika zaštite životne sredine u Evropskoj uniji kao i u Bosni i Hercegovini, zasniva se na međunarodnim konvencijama iz ove oblasti, kao što je:

- ✦ smanjeno korištenje, sprečavanje opterećenja i zagađivanja životne sredine, sprečavanje narušavanja, kao i poboljšanje i obnova oštećene životne sredine,
- ✦ zaštita ljudskog zdravlja i životne sredine za poboljšanje kvaliteta života, očuvanje i zaštitu prirodnih resursa, racionalno korištenje resursa i takav način privrede kojim se osigurava obnova resursa,
- ✦ usklađenost drugih interesa sa zahtjevima za zaštitu životne sredine,
- ✦ međunarodna saradnja u zaštiti životne sredine,
- ✦ inicijativa od javnosti za učešće javnosti u aktivnostima koje imaju za cilj zaštitu životne sredine,
- ✦ koordiniranje privrede i integriranje socijalnog i ekonomskog razvoja u skladu sa zahtjevima zaštite životne sredine,
- ✦ uspostava i razvoj institucija za zaštitu i očuvanje životne sredine.

Ostvarivanje navedenih ciljeva zaštite životne sredine od štetnog uticaja treba vršiti tako da se spriječi zagađivanje i smanje posljedice po zdravlje ljudi i životnu sredinu. Ti ciljevi se ostvaruju slijedećim mjerama[1]:

- minimalnim nastajanjem otpada, a posebno smanjenjem opasnih karakteristika takvih otpada na minimum,
- smanjenjem nastalog otpada po količini, uzimajući u obzir naročito posebni i opasni otpad,
- obradom otpada na način kojim se osigurava povrat sirovinskog materijala iz njega,
- sagorjevanjem i odlaganjem otpada na uređene deponije na okolinski prihvatljiv način onih vrsta otpada koje ne podliježu povratu korisnih komponenti, ponovnoj upotrebi ili proizvodnji energije.

Sprovođenje navedenih ciljeva zaštite životne sredine, uz poštovanje svih navedenih zahtjeva, veoma je kompleksan projekat. Taj projekat treba rješavati paralelnim istraživanjem i razvojem privrede otpada (koja se u uslovima Republike Srpske, Bosne i Hercegovine tek treba uspostaviti).

Privreda otpada predstavlja zbir svih političkih, naučnih, tehničkih i ostalih mjera kojima se ostvaruje smanjenje otpada, iskorištavanje otpada i sigurno odlaganje ostataka otpada, uz zadržavanje postojeće proizvodnje i potrošnje [2].

Kod ideja o osvajanju novog proizvoda potrebno je uzeti u obzir sve relevantne uticajne faktore na njegov konačni oblik, a to su:

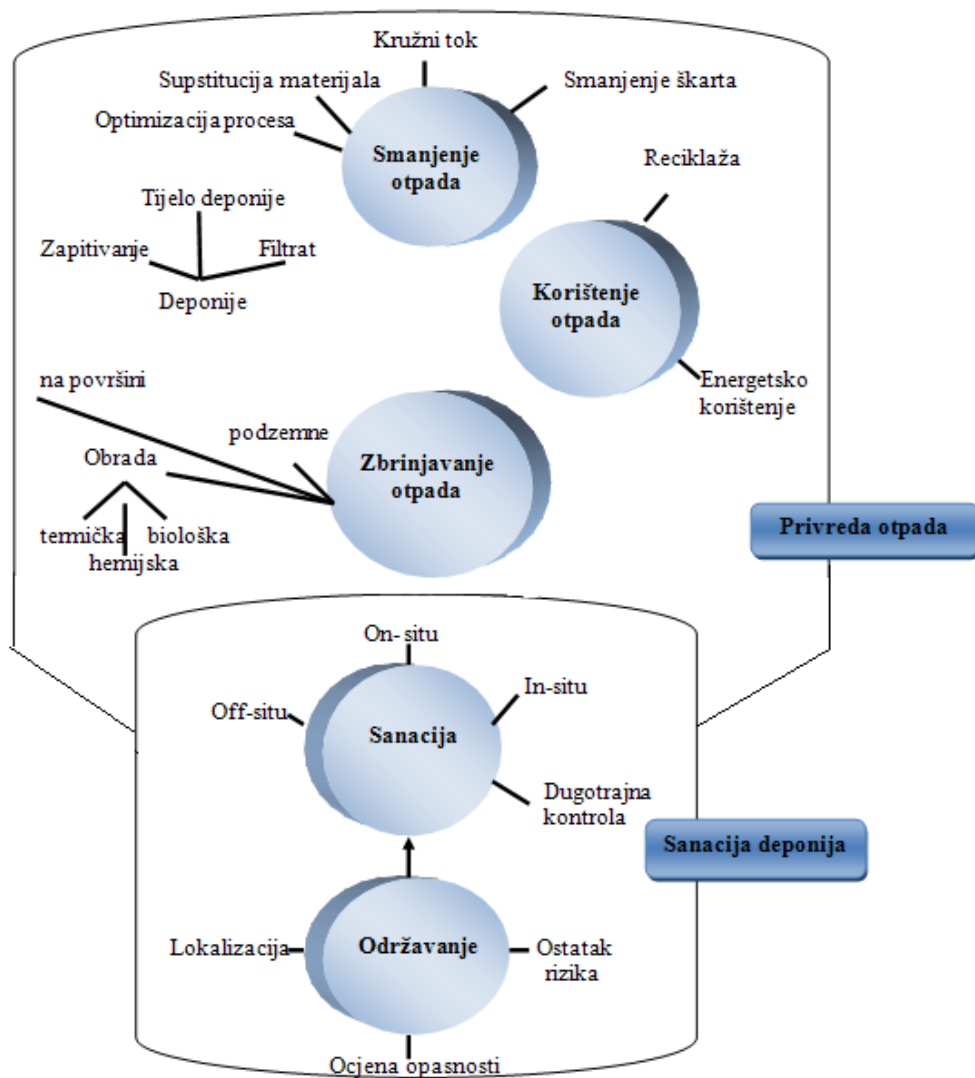
- izbor osnovnih materijala sa niskim sadržajem štetnih supstanci,
- minimizacija utroška materijala,
- povećanje roka upotrebe proizvoda,
- mogućnost demontaže,
- unifikacija sastavnih dijelova,
- mogućnost ponovnog korištenja sastavnih dijelova,
- unifikacija osnovnih materijala,
- mogućnost reciklaže materijala,
- korištenje materijala za pakovanje koji su reciklažni ili biološki razgradljivi.

Svi ovi faktori su od kompleksne zavisnosti koje je neophodno rješavati u opštem konceptu privrede otpada i sanaciji neuređenih deponija otpada u cilju zaštite osnovnih elemenata životne sredine.

Stalni porast stanovnika na planeti Zemlji u 20. vijeku uslovalo je intezivno korištenje prirodnih resursa i intezivnu produkciju svih vrsta otpada.

Opterećenje životne sredine = stanovništvo * standard stanovništva * tehnologija

Privredni i tehnološki razvoj posljednjih decenija ugrožava život i zdravlje ljudi na više načina. Priroda sa njenim osnovnim elementima ekosistema: površinskim i podzemnim vodama, tlom i zrakom se svakodnevno zagađuju kroz infiltraciju štetnih supstanci u njih, što dovodi do opterećenja ekosistema, odnosno životne zajednice čovjek-životinja-biljke.

Slika 2. Kompleksne zavisnosti istraživanja u oblasti privrede otpada i sanacije neuređenih deponija otpada